

RECENZJA

osiągnięć naukowych i aktywności naukowej Pana Dr Jerzego Parchomiuka sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Niniejsza recenzja została sporządzona w oparciu o kryteria określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 – t.j.) oraz wymogi wskazane w przepisach rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

Zgodnie z pismem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 4 grudnia 2018 r. (znak: BCK I-L-7479/18) zostałem powołany do składu komisji habilitacyjnej, w charakterze recenzenta, w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Jerzego Parchomiuka, pracownika naukowo-dydaktycznego w Katedrze Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Pismem z dnia 17 grudnia 2018 r. Pan Dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL zwrócił się do mnie o sporządzenie przedmiotowej recenzji przekazując stosowną dokumentację.

Celem przedmiotowej recenzji, zgodnie z treścią art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz § 3 pkt 2, § 4 i § 5 przywołanego wyżej rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. – jest ustalenie czy osiągnięcia naukowe Habilitanta – uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora – stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny „Prawo” oraz czy aktywność naukowa Habilitanta ma charakter istotny. Odpowiedź na tak postawione pytania zostanie udzielona poniżej na podstawie oceny monografii Habilitanta pt. *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym* (C. H. Beck, Warszawa 2018, ISBN 978-83-812-8362-5), którą składający wniosek wskazał jako dzieło stanowiące znaczny wkład w rozwój przedmiotowej dyscypliny oraz przedłożonego dorobku naukowego w zakresie pozostałej aktywności naukowej Habilitanta, koncentrującej się wokół prawa administracyjnego.

Ocena została przeprowadzona poprzez wskazanie i omówienie poszczególnych wymogów, które powinien spełnić kandydat ubiegający się o stopień doktora habilitowanego. Ocenie poddane zostały:

- a) osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 przywołanej ustawy;
- b) autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), (§ 3 pkt 2 rozporządzenia);
- c) osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 4 pkt 1-8 rozporządzenia);
- d) dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz współpraca międzynarodowa Habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 5 pkt 1-14 rozporządzenia).

Pan dr Jerzy Parchomiuk zatrudniony jest od 2003 r. Katedrze Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Habilitant w 2002 r. ukończył wyższe studia magisterskie w zakresie prawa na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji. W 2006 r. uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa, nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej „Odpowiedzialność za szkody wyrządzone zgodnym z prawem działaniem administracji publicznej” (promotor: prof. dr hab. Wojciech Łączkowski; recenzenci: prof. dr hab. Roman Hauser, ks. dr hab. Sławomir Fundowicz). Habilitant od 2017 r. pełni również obowiązki asesora sądowego w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Lublinie.

I. Ocena rozprawy habilitacyjnej *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym* (C. H. Beck, Warszawa 2018, ss. 757, ISBN 978-83-812-8362-5)

Opracowanie *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym* stanowi samodzielną monografię naukową dr Jerzego Parchomiuka. Zgodnie z treścią autoreferatu Habilitant wskazuje powyższe opracowanie jako najważniejsze osiągnięcie naukowe stanowiące Jego wkład w rozwój uprawianej dyscypliny naukowej, spełniające wymogi określone w art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym.

Wybór tematu rozprawy habilitacyjnej uważam za bardzo trafny. W polskiej doktrynie prawa administracyjnego zagadnienie nadużycia prawa nie było kompleksowo analizowane. Dotychczasowe publikacje w zdecydowanej większości prezentują rozwiązania obce i to nie jako samodzielny temat badawczy, lecz przy okazji innych rozwiązań. Publikacje zawierające bardziej oryginalne myśli, odniesienia do krajowego porządku prawnego stanowią jedynie krótkie artykuły. Szerokie opracowania zagadnienia nadużycia prawa w sferze prawa administracyjnego można odnotować w nauce zagranicznej. Z powyższego wynika, że dotychczasowy stan wiedzy w obszarze w którym Habilitant podjął badania pozostawia niedosyt. W szczególności w polskiej doktrynie brakuje kompleksowego opracowania, ustalającego zakres pojęcia nadużycia prawa w prawie administracyjnym i analizującego treść tego pojęcia w szerokiej i wieloaspektowej perspektywie.

Z tego względu zasadniczy cel badań określony na s. 22 wstępu do opracowania, polegający na stworzeniu spójnej teorii nadużycia prawa w prawie administracyjnym należy uznać za właściwy. Pojęcie nadużycia prawa od dawna pojawia się w doktrynie prawa administracyjnego, jednak zauważyć można brak precyzji terminologicznej. Posługuje się nim również orzecznictwo, nie da się jednak nie zauważyć, że termin „nadużycie prawa” stosowany jest niekiedy nawet przez sądy w sposób nader intuicyjny, nawiązujący w istocie do znaczeń języka powszechnego, abstrahujący od specyfiki znaczenia nadużycia prawa w języku prawnym i prawniczym. W nauce prawa administracyjnego niewątpliwie brakuje uporządkowanej teorii wyjaśniającej istotę konstrukcji nadużycia prawa i określającej dopuszczalny zakres używania tego pojęcia w sferze prawa administracyjnego.

Należy w tym miejscu przypomnieć, iż koncepcja nadużycia prawa ma rodowód cywilistyczny. Wynika to z dwóch podstawowych czynników: z jednej strony ze źródeł tej koncepcji, tkwiących w prawie prywatnym, z drugiej z faktu, że to stosunki prywatnoprawne, tkwiące w prawie prywatnym, w granicach dopuszczalnych prawem, wydają się predestynowane do stosowania tej koncepcji. Istotną kwestią jest zwrócenie uwagi na to, że cywilistyka wyodrębnia konstrukcję nadużycia i obejścia prawa. W prawie administracyjnym takie wyodrębnienie nie jest w pełni widoczne, obejście jest raczej postrzegane jako element zjawiska nadużycia prawa. Jednocześnie nie sposób nie zauważyć, iż konstrukcja nadużycia prawa ma charakter uniwersalny, co umożliwi jej praktyczne wykorzystanie we wszystkich gałęziach prawa. Jak pokazują wypowiedzi doktryny i judykatury, nadużycie prawa wkroczyło również na grunt prawa publicznego, w tym administracyjnego. Istotnym problemem badawczym jest więc odpowiedź na pytanie, które trafnie we wstępie do opracowania stawia Habilitant - na ile możliwe jest transponowanie na obszar prawa

publicznego konstrukcji nadużycia prawa, mając na względzie specyfikę prawa administracyjnego?

Zauważyć należy, że problematyka podjęta przez Habilitanta ma również istotny wymiar praktyczny, gdyż dotyczy ona kluczowej kwestii związanej ze skutecznością konstrukcji nadużycia kompetencji władczych przez organy administracji publicznej jako instrumentu kontroli działalności organów, w szczególności przez sądy administracyjne. Z perspektywy kontroli sądownoadministracyjnej niewątpliwie ważnym jest udzielenie odpowiedzi na pytania postawione przez Autora: jaka jest rola konstrukcji nadużycia prawa na tle zasad legalizmu i praworządności, jaka jest ich rola w ograniczaniu nadmiernej dyskrecjonalności władzy, jaka jest ich relacja do zasady proporcjonalności.

W świetle powyższych uwag podjęcie przez Habilitanta badań w omawianym obszarze celem stworzenia spójnej koncepcji stanowiącej instrument prawnej kwalifikacji zachowań adresatów norm prawnych należy ocenić jako zadanie ambitne i potrzebne dla rozwoju tej gałęzi prawa. Uważam również, że podjęcie pogłębionej refleksji naukowej w tym obszarze nauki jest również niezmiernie pożyteczne również dla praktyków stosujących prawo administracyjne, a w szczególności sędziów sądów administracyjnych.

Jak wskazuje Habilitant w autoreferacie oraz we wstępie do rozprawy habilitacyjnej, w pracy badawczej wyznaczono III zasadnicze kierunki dociekań naukowych. Pierwszym filarem badań było stworzenie odpowiedniej „podbudowy pojęciowej” w postaci uporządkowanej teorii wyjaśniającej istotę konstrukcji nadużycia prawa i określającej dopuszczalny zakres używania tego pojęcia w sferze prawa administracyjnego. Drugi filar prowadzonych badań stanowiła analiza możliwości zastosowania konstrukcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym. Zwieńczenie badań stanowi trzeci filar, służący ustaleniu, czy konstrukcja nadużycia prawa jest istotna z punktu widzenia stosowania prawa administracyjnego. W tym obszarze Habilitant podejmuje refleksję naukową, czy nadużycie prawa stanowi w prawie administracyjnym jedynie przedmiot interesujących dociekań naukowych, czy też jest rzeczywiście funkcjonującym instrumentem prawnym, pomagającym rozstrzygać realne problemy pojawiające się w praktyce stosowania prawa administracyjnego.

Konsekwentnie według powyższych założeń badawczych Habilitant skonstruował układ monografii. Na potrzeby przejrzystości wywodu Autor prowadzi analizę w aspekcie ponadgałęziowym – poza sferą prawa administracyjnego i w aspekcie wewnątrzgałęziowym, w ramach umownie określonego systemu prawa administracyjnego.

Treść rozprawy habilitacyjnej podzielona jest na III obszerne części:

Część I. Analiza w aspekcie ponadgałęziowym. Zakaz nadużycia prawa jako zasada ogólna porządku prawnego (s. 3-304);

Część II. Analiza w aspekcie wewnątrzgałęziowym. Nadużycie prawa w prawie administracyjnym w ujęciu doktryny i judykatury (s. 311-499);

Część III. Synteza. Konstrukcja nadużycia w prawie administracyjnym (s. 607-736).

W mojej ocenie układ treści w podziale na części i rozdziały jest przejrzysty i przemyślany. Kolejność poszczególnych jednostek redakcyjnych opracowania odpowiada przyjętym we wprowadzeniu celom rozprawy.

W pierwszej części dysertacji, w rozdziale I (s. 3-95) Autor zaprezentował podstawowe uwarunkowania historyczno-filozoficzne, w ramach których powstała i rozwijała się konstrukcja nadużycia prawa. Wskazać należy, że źródeł historyczno-filozoficznych koncepcji nadużycia prawa można upatrywać w idei słuszności w prawie, metod reakcji na negatywne konsekwencje nadmiernego formalizmu porządku prawnego. Niewątpliwie jest to koncepcja silnie nacechowana aksjologicznie, dlatego w mojej ocenie obszernie odniesienia Habilitanta do filozofii prawa należy uznać za uzasadnione. Autor w sposób interesujący charakteryzuje ogólny fundament filozoficzny koncepcji nadużycia prawa, prowadząc analizy dotyczące m.in. koncepcji nadużycia prawa w kontekście problemu relacji między prawem a moralnością czy też nadużycia prawa w świetle zasady dobra wspólnego. W tym zakresie Habilitant nawiązuje do filozofii greckiej, rzymskiej, recepcji idei słuszności w filozofii średniowiecznej i nowożytnej. Omawia początki klauzul generalnych zakazu nadużycia prawa w wielkich kodyfikacjach XIX wieku. Na szczególną uwagę zasługują rozważania Autora zamieszczone w podrozdziale trzecim zatytułowanym: „Teoretyczna konstrukcja nadużycia praw podmiotowych” (s. 43 i n.). Autor nawiązując do koncepcji Ronalda Dworkina i Roberta Alexy`ego dokonuje rozróżnienia między zasadami i regułami. Wskazuje na trudności w rozstrzygnięciu kolizji między normą statuującą dane prawo podstawowe a innymi normami, statuującymi inne prawa podstawowe lub chroniące dobra kolektywne. Omawia konstrukcję nadużycia prawa w odniesieniu do zasady legalności i praworządności, pewności prawa i sprawiedliwości.

W ramach analiz wykraczających poza sferę prawa administracyjnego w rozdziale II (s. 101-158) Habilitant przedstawił podstawowe elementy konstrukcji nadużycia prawa w obszarze prawa prywatnego, skąd koncepcja nadużycia prawa wyrosła i została najszerszej w piśmiennictwie naukowym opracowana. Autor prezentuje koncepcję nadużycia prawa w ujęciu prawa cywilnego materialnego wskazując na kryteria oceny zachowania jednostki stanowiącej nadużycie prawa w świetle społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa czy

też zasad współżycia społecznego. W dalszej części rozważań Habilitant omawia ogólną koncepcję nadużycia prawa w procesie cywilnym wskazując na typowe przykłady nadużywania praw procesowych. Autor prowadzi wszechstronną analizę tytułowej koncepcji nadużycia prawa także w innych gałęziach prawa prywatnego. W szczególności zwraca uwagę na recepcję szczegółowych reguł płynących z koncepcji nadużycia prawa z prawa cywilnego do prawa pracy, prawa handlowego i gospodarczego, prawa własności intelektualnej.

Zwieńczeniem Części I jest rozdział III (s. 161-304), gdzie Habilitant przeprowadza analizy porównawcze w innych niż prawo administracyjne gałęziach prawa publicznego. Z uwagi na tematykę pracy szczególnie interesujące są rozważania dotyczące nadużycia i obejścia prawa w prawie konstytucyjnym oraz wywody poświęcone nadużyciu konstytucyjnych gwarancji praw jednostki.

Na uwagę zasługuje również wszechstronna analiza koncepcji nadużycia i obejścia prawa w prawie Unii Europejskiej (s. 237 i n.). W tym fragmencie opracowania Autor wskazuje na cechy konstrukcyjne koncepcji nadużycia prawa podmiotowego w prawie unijnym oraz zwraca uwagę na płynną granicę między korzystaniem a nadużywaniem uprawnień wynikających ze swobód podstawowych.

Całość wywodów zamieszczona w części I kończą uwagi dotyczące nadużycia prawa w prawie podatkowym. Autor na s. 292 charakteryzuje wolność unikania opodatkowania i jej nadużycie. W dalszej części wywodu wskazuje na sposoby przeciwdziałania niedozwolonemu unikaniu opodatkowania. Na s. 304 przywołuje pierwszą próbę wprowadzenia w polskim systemie podatkowym klauzuli generalnej przeciwdziałającej niedozwolonemu unikaniu opodatkowania zawartej w art. 24b Ordynacji podatkowej. Przepis ten wprowadził art. 1 pkt 18 ustawy z 12 września 2002 r. o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz. 1387 ze zm.) Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 maja 2004 r. (sygn. akt K 3/04, OTK-A 2004, Nr 5, poz. 41) stwierdził że przywołany przepis jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 217 Konstytucji.

W mojej ocenie rozważania Autora dotyczące konstrukcji nadużycia i obejścia prawa podatkowego są bardzo ograniczone jak na opracowanie liczące przeszło 700 stron. Habilitant całkowicie pomija fakt, że brak normy o charakterze ogólnym, odnoszącej się do zjawiska nadużycia czy obejścia prawa podatkowego wskazywany był zarówno w orzecznictwie sądowym, jak i w doktrynie prawa finansowego. Zarówno w orzeczeniach Sądu Najwyższego, jak i Naczelnego Sądu Administracyjnego ukształtowały się dwa stanowiska. Jedno, akceptujące zasadność i dopuszczalność odwoływania się przez organy podatkowe do

cywilistycznej koncepcji obejścia prawa (art. 58 k.c.), wykorzystywanej do oceny stanów faktycznych normowanych kwestionowanym przepisem ordynacji podatkowej. Stanowisko powyższe poszukiwało więc w instytucji prawa cywilnego metody zapobiegania działaniom podatników, którzy wykorzystując legalne czynności cywilnoprawne, usiłowali zmienić na swoją korzyść ich kwalifikację podatkową. Odwołanie się do unormowania art. 58 k.c. służyć miało w głównej mierze wypełnieniu możliwych luk, jakie pojawiają się w unormowaniach podatkowych, bez konieczności konstruowania specjalnej – wykorzystywanej wyłącznie na użytek prawa finansowego – ogólnej normy obejścia prawa podatkowego.

Stanowisko drugie, było zdecydowanie przeciwne uznaniu dopuszczalności zastosowania art. 58 k.c. na gruncie prawa podatkowego. Niemożność wykorzystania uregulowań cywilnoprawnych, przy jednoczesnym braku „ogólnej normy obejścia prawa podatkowego”, skutkuje więc stwierdzeniem luki w sytuacjach, w których podatnik, dokonując legalnej czynności prawnej wywołuje skutek w postaci pomniejszenia swojego obowiązku podatkowego.

Godzi się zauważyć, że w państwach, w których nie występują jednoznaczne unormowania mające na celu przeciwdziałanie obejściu prawa podatkowego np. w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii zjawisko to eliminowane jest wyłącznie, zgodnie z obowiązującymi tam zasadami, w procesie wykładni i stosowania prawa. Przyjmuje się bowiem zasadę, iż ocena podatkowych skutków czynności cywilnoprawnych powinna koncentrować się na ocenie rzeczywistej treści, a nie formie prawnej czynności. Warto podkreślić, że w Polsce tę ideę wyrażała sformułowana jeszcze w 1939 roku koncepcja Stefana Rozmaryna, według którego obejściem prawa podatkowego jest takie ukształtowanie sytuacji faktycznej, że podatnik nie płaci podatku mimo osiągnięcia skutków gospodarczych, jakie osiągałby w sytuacji opodatkowanej i że obejścia prawa podatkowego nie można uznać za szczególną postać obejścia prawa cywilnego. Jest to bowiem zjawisko występujące na gruncie prawa podatkowego, zaś analiza działań podatnika może być tu oparta wyłącznie na ocenie całokształtu okoliczności faktycznych i prawnych wywołujących określone skutki w prawie podatkowym, a nie prawie cywilnym. (S. Rozmaryn, *Prawo podatkowe a prawo prywatne w świetle wykładni prawa*, 1939, s. 167 i n.).

Z drugiej strony analizując powyższą problematykę nie można tracić z pola widzenia art. 217 Konstytucji, który stanowi fundament finansowego ustroju państwa, przede wszystkim w tym jego wymiarze, który wiąże się właśnie z respektowaniem konstytucyjnych uprawnień jednostki. Wymóg ustawowego określenia podstawowych elementów konstrukcyjnych podatków i innych danin publicznoprawnych konkretyzuje w tej sferze życia

gospodarczego zasadę określoności przepisów prawa, stanowiącą element składowy zasady zaufania do państwa i stanowionego prawa. Owa określoność nabiera ogromnego znaczenia w sferze stosunków daninowych, w których obywatel ze szczególną wyrazistością narażony jest na zetknięcie się z władcym działaniem organów władzy publicznej.

Szkoda, że zasygnalizowanych kwestii – w mojej ocenie istotnych z punktu widzenia problematyki rozprawy - Autor w tej części opracowania nie omówił. Habilitant pominął również kluczowe przepisy prawa podatkowego które wprost odnoszą się do konstrukcji nadużycia prawa. Mam tu na myśl art. 14b § 2a Ordynacji podatkowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2193), zgodnie z którym przedmiotem wniosku o interpretację indywidualną nie mogą być przepisy prawa podatkowego mające na celu przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania, które odnoszą się do nadużycia przepisów prawa podatkowego, prowadzenia rzeczywistej działalności gospodarczej lub podejmowania działań w sposób sztuczny lub bez uzasadnienia ekonomicznego. Czy chociażby definicję nadużycia prawa wskazaną w art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2018 r. poz. 2174 ze zm.), gdzie normodawca wskazał, że na gruncie tej ustawy przez nadużycie prawa rozumie się dokonanie czynności, w ramach transakcji, która pomimo spełnienia warunków formalnych ustanowionych w przepisach ustawy, miała zasadniczo na celu osiągnięcie korzyści podatkowych, których przyznanie byłoby sprzeczne z celem, któremu służą te przepisy.

Druga części monografii (s. 311-600) stanowi analiza wewnątrzgałęziowa, prowadzona w obszarze prawa administracyjnego. W rozdziale I zatytułowanym: Rys prawno-porównawczy – koncepcje wyrażające ideę zakazu nadużycia prawa w prawie administracyjnym w obcych porządkach prawnych (s. 311-499), Habilitant prowadzi analizy nad konstrukcją nadużycia prawa w prawie administracyjnym w obcej doktrynie i judykaturze administracyjnej, w odniesieniu do obcych porządków prawnych.

Autor podejmuje wątek dotyczący nadużycia uznania administracyjnego i innych form luzu decyzyjnego organów administracji publicznej w świetle prawa francuskiego, niemieckiego, angielskiego. Rozważania prawno-porównawcze zakończone są omówieniem standardów europejskich odnoszących się do nadużycia kompetencji władczych w prawie administracyjnym (s 410 i n.). Trafnie zwrócono uwagę na Rekomendację Nr R(80) 2 Komitetu Ministrów Rady Europy dotyczącą wykonywania dyskrecjonalnych kompetencji administracji; Rekomendację Komitetu Ministrów Rady Europy CM/Rec (2007)7 - Prawo do dobrej administracji; Rekomendację Nr Rec (2004) 20 w sprawie kontroli sądowej aktów administracyjnych. W kolejnym podrozdziale drugiej części opracowania Habilitant wskazuje na nadużycie formy działania organu administracji publicznej. Na szczególną uwagę

zasługują rozważania poświęcone ucieczce organów w prywatnoprawne formy działania (s. 434 i n.) czy też problematyka nadużycia formy wewnętrznych przepisów administracyjnych (s. 440 i n.). Wywody poświęcone konstrukcji nadużycia prawa w odniesieniu do obcych porządków prawnych zakończone są wskazaniem przez Autora podstawowych cech charakterystycznych ogólnej konstrukcji nadużycia prawa w świetle przeprowadzonych nadań (s. 493 i n.).

W rozdziale II tej części opracowania zaprezentowano koncepcje nadużycia prawa w polskiej doktrynie i judykaturze prawa administracyjnego (s. 507-600). Istotną część tej pracy zajmują wywody dotyczące nadużycia prawa w orzecznictwie polskich sądów administracyjnych. Autor podejmuje problematykę m.in.: nadużycia władztwa planistycznego gminy; nadużycia prawa do informacji publicznej; nadużycia prawa w sferze płatności rolnych; nadużycia prawa do świadczeń socjalnych; nadużycie wolności działalności gospodarczej; nadużycie prawa w relacjach służbowych.

Zastanawiające jest to, że Autor w sposób niezwykle obszerny opisuje koncepcje niemieckie czy francuskie odnośnie nadużycia w sferze uznania administracyjnego jednak w przypadku polskiego prawa tematowi temu poświęca niecałe 2 strony (s. 593-594), a przecież nadużycie uznania w orzecznictwie pojawia się jako jedno z głównych kryteriów legalności decyzji uznaniowych. Na gruncie chociażby prawa pomocy społecznej, dorobek polskiej doktryny jak również orzecznictwa sądowego jest w tym obszarze znaczny.

Ostatnia trzecia część opracowania nosi tytuł: „Synteza. Konstrukcja nadużycia w prawie administracyjnym” (s. 607-736). Habilitant, badania w ramach tej części rozprawy podzielił na dwa etapy, które są uwidocznione w dwóch rozdziałach monografii.

W rozdziale I (s. 607-672) Autor dokonał analizy opisu cech konstrukcyjnych nadużycia prawa w prawie administracyjnym. Wskazał podstawy prawne, zakres podmiotowy i przedmiotowy oraz skutki prawne nadużycia prawa. W zakresie tych rozważań znalazła się również analiza relacji konstrukcji nadużycia i obejścia prawa w prawie administracyjnym. W dalszej kolejności Habilitant odniósł konstrukcję nadużycia prawa do aksjologii prawa administracyjnego.

Drugi etap syntezy zamieszczony jest w rozdziale II (Nadużycie prawa a sądowa kontrola administracji publicznej s. 675-736). W tym fragmencie rozważań Autor przeprowadził badania, w jaki sposób konstrukcja nadużycia prawa może zostać wykorzystana jako instrument sądowej kontroli administracji publicznej.

Habilitant, nawiązując do celów opracowania próbuje odpowiedzieć na kluczowe zagadnienie, czy konstrukcja nadużycia prawa może być skutecznym instrumentem sądowej kontroli administracji publicznej i granic korzystania przez jednostkę z publicznych praw podmiotowych. W tym zakresie, opisując praktyczne wykorzystanie konstrukcji nadużycia prawa w orzecznictwie Autor przedstawia dwa spostrzeżenia. Po pierwsze, że konstrukcja nadużycia prawa nigdy nie była szeroko stosowanym instrumentem sądowej kontroli administracji. Po drugie, w ocenie Habilitanta daje się dostrzec zjawisko pewnej marginalizacji tej konstrukcji, wypieranej zwłaszcza przez zasadę proporcjonalności. Trafnie na s. 678 zwrócono uwagę, że fundamentem koncepcji nadużycia uznania administracyjnego jest kontrola celu, dla którego organ wykorzystuje uznanie. Pojawia się wobec tego zasadnicze pytanie, czy kontrola celu jest jeszcze kontrolą legalności, czy też zmierza w kierunku kontroli celowości, co pozostaje już poza zakresem kognicji sądów.

Szkoda, że Habilitant, charakteryzując problem nadużycia praw procesowych w postępowaniu przed sądami administracyjnymi (s. 686 i n.) pomija podstawową literaturę na ten temat jak również ugruntowane orzecznictwo sądowe, a przecież w polskiej doktrynie przyjmuje się, że nadużycie praw procesowych należy uznać za samoistną instytucję prawa procesowego (zob. A. Redelbach, S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii państwa i prawa*, Warszawa 1992, s. 153; P. Przybysz, *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, w: *Nadużycie prawa*, pod red. H. Izdebskiego, A. Stępkowskiego, Warszawa 2003, s. 189; por. wyrok NSA z 21 stycznia 2011 r. sygn. akt II FSK 1338/10; H. Dolecki, *Nadużycie prawa do sądu*, w: *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980-2005*, pod red. J. Górala, R. Hausera, J. Trzcíńskiego, Warszawa 2005, s. 136)

W zakończeniu monografii (s. 739 i n.) Habilitant prezentuje pogląd, że koncepcja nadużycia prawa przez jednostkę może stanowić źródło przydania prawu administracyjnemu pewnej elastyczności, taka jest bowiem rola tej koncepcji. Podzielić należy stanowisko Autora, że stosowaniu tej instytucji powinna towarzyszyć daleko idąca ostrożność. Trzeba mieć na uwadze fakt, że nawet na gruncie prawa prywatnego koncepcja nadużycia prawa jest uznawana za wyjątkowy instrument korektury prawa, stosowany tylko w wyjątkowych przypadkach. Trafnie również zwrócono uwagę, że pomimo niewątpliwie malejącego znaczenia praktycznego, koncepcja nadużycia kompetencji pozostaje środkiem ultima ratio sankcjonowania aktów administracyjnych nieakceptowalnych z punktu widzenia aksjologii systemu prawnego, jest więc „ostateczną bronią” sędziego sądu administracyjnego.

Dokonując całościowej oceny przedstawionej rozprawy habilitacyjnej należy zwrócić, że recenzowana monografia jest dziełem imponującym liczącym przeszło 700 stron tekstu. Temat, którego podjął się Habilitant jest jak najbardziej aktualny, nie został on dotąd poddany głębszej analizie naukowej, zwłaszcza w ujęciu zwartego opracowania monograficznego. Przygotowanie tak obszernego opracowania wymagało od Habilitanta dużego wysiłku i nakładu pracy. Podkreślenia wymaga, że jest to opracowanie interdyscyplinarne, gdyż przeprowadzona przez Autora analiza koncepcji nadużycia prawa nie ogranicza się tylko do prawa administracyjnego ale także wielu innych gałęzi prawa – co w mojej ocenie podnosi walory rozprawy. Habilitant nie boi się prezentować własnego zdania, trafnie wyciąga wnioski i formułuje konkluzje. Swoje poglądy na dany temat ma dobrze uzasadnione i podparte właściwą literaturą, aktami prawnymi i orzecnictwem. W mojej ocenie obszerne analizy teoretyczne zawarte w części I i II rozprawy umożliwiły wyciągnięcie przez Habilitanta trafnych wniosków odnośnie oceny koncepcji nadużycia prawa jako instrumentu rozwiązywania problemów pojawiających się w praktyce stosowania prawa administracyjnego.

Uwagę zwraca bibliografia, w której Autor odnosi się do licznych pozycji literatury przedmiotu (XXXVII-LX). Bazę źródłową recenzowanej monografii należy w tym kontekście uznać za kompletną, podkreślając przy tym rzetelność przeprowadzonej kwerendy. Co istotne, Autor faktycznie wykorzystał wymienione źródła w ramach przeprowadzonej analizy. Prowadzony wywód należy uznać za dojrzały, czego dowodzi jego wielowarstwowość, a także umiejętność nie tylko krytycznego lub aprobującego odnoszenia się do przytaczanych źródeł i wyrażanych opinii, ale wyrażania własnych poglądów.

W mojej ocenie recenzowana monografia pomimo zasygnalizowanych w recenzji mankamentów spełnia wszelkie wymogi stawiane pracom habilitacyjnym określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Jako znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny „prawo” w świetle art. 16 ust. 1 przywołanej ustawy, uznaje nowatorski charakter podjętych badań, a co za tym idzie oryginalne i istotne dla doktryny prawa ustalenia i konkluzje.

II. Ocena pozostałego dorobku naukowego dr Jerzego Parchomiuka

Ocenie w postępowaniu habilitacyjnym, jak to jednoznacznie wynika z art. 16 ust. 1 ustawy, podlegają jedynie osiągnięcia naukowe uzyskane po osiągnięciu stopnia doktora. Z dostarczonych materiałów wynika, że Habilitant nie posiada w swoim dorobku artykułów

opublikowanych w czasopiśmie figurujących w bazie Journal Citation Reports (JCR). Posiada jedynie 2 artykuły, które figurują na liście European Reference Index for the Humanities (§ 3 pkt 2 rozporządzenia). Z uwagi na specyfikę dyscypliny naukowej, w ramach której aktywny jest dr Jerzy Parchomiuk, należy uznać, że fakt ten nie wpływa obciążająco na ogólną ocenę dorobku. Jeżeli chodzi o ocenę osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta we wszystkich obszarach wiedzy (§ 4 pkt 1-8 rozporządzenia), wskazać należy że zainteresowania naukowe dr Jerzego Parchomiuka po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych - tak jak to sam Habilitant podaje w autoreferacie - dotyczą czterech głównych obszarów w zakresie prawa administracyjnego:

- a) nadużycie prawa w prawie administracyjnym;
- b) odpowiedzialność odszkodowawcza administracji (władzy) publicznej;
- c) wywłaszczenie i inne publicznoprawne ograniczenia własności;
- d) zagadnienia sądowej kontroli administracji publicznej.

Pierwszym obszarem zainteresowań naukowych Habilitanta po uzyskaniu stopnia naukowego doktora było zagadnienie odpowiedzialności odszkodowawczej administracji (władzy) publicznej. Prace w tym zakresie zwieńczone zostały monografią: *Odpowiedzialność odszkodowawcza za legalne działania administracji publicznej* wyd. C.H. Beck, Warszawa 2007. Analizując dorobek dr Jerzego Parchomiuka w omawianym zakresie zauważyć należy, że powyższą problematykę Habilitant podejmował w różnych aspektach:

- w ujęciu prawnoporównawczym (*Wspólna polityka handlowa a odpowiedzialność odszkodowawcza Wspólnoty Europejskiej w: Otwarcie granic rynku a perspektywa Być i Mieć człowieka i narodu*, red. A. Kuś, P. Witkowski, Lublin 2006, ISBN: 83-7363-407-X, s. 215-232); *General principles common to the laws of the Member States as a determinant in the process of interpretation of the EU law. The case of liability of the EU for lawful acts* (w: *Acta Iuridica Brunensis. Iuridica, vol. 534. Dny Prava 2014 - Days of Law 2014. Část VII. Sborník příspěvků z oblasti veřejného práva*, red. J. Hanák, M. Hrušáková, V. Týč, L. Janků, J. Valdhans, Brno 2015, ISBN: 978-80-210-8005-8, ss. 118-137); *Konstrukcje faute de service i faute personnelle w prawie francuskim* (w:) *Prawne i aksjologiczne aspekty służby publicznej*, red. K. Miaskowska-Daszkiewicz, M. Mazuryk; Lublin-Warszawa 2010, ISBN: 978-83-62475-00-1, s. 483-502);

- w ujęciu ewolucyjnym oraz modelowym (*Ewolucja zasad odpowiedzialności za wadliwe decyzje administracyjne w Kodeksie postępowania administracyjnego i Kodeksie cywilnym* (w: *Kodyfikacja postępowania administracyjnego (Na 50-lecie k.p.a.)*), red. J. Niczyporuk, Lublin 2010, ISBN: 978-83-60617-07-6, s. 607-619); *Spory o charakter prawny*

odpowiedzialności odszkodowawczej administracji publicznej jako przykład współzależności dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej (w:) *Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej*, red. S. Wrzosek, M. Domagała, J. Izdebski, T. Stanisławski, Warszawa 2010, ISBN: 978-83-255-2013-7, s. 143-158); *Polski model odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej* (w:) *Odpowiedzialność administracji i w administracji*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, Warszawa 2013, ISBN: 978-83-264-4424-1, s. 42-73);

- w ujęciu konsekwencji bezprawa normatywnego oraz judykacyjnego (*Roszczenia odszkodowawcze z tytułu wadliwych aktów w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego* (Prawo, Administracja, Kościół [obecnie Studia Prawnicze KUL], ISSN: 1644-9924, 2006, numer specjalny (26): Planowanie strategiczne i przestrzenne, s. 175-202); *Odpowiedzialność za bezprawie legislacyjne w sytuacji odroczenia utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego (uwagi na marginesie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2007 r.)* (Przegląd Sejmowy, ISSN: 1230-5502, 2009, 1(90), s. 107-121); *Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego a problem odpowiedzialności odszkodowawczej administracji* (w: *Nowe problemy badawcze w teorii prawa administracyjnego*, red. J. Boć, A. Chajbowicz, Wrocław 2009, ISBN: 978-83-60631-32-4, s. 657-676); *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone orzeczeniami i decyzjami podlegającymi weryfikacji w toku instancji* (w: *Standardy wykonywania władzy publicznej*, red. K. Miaskowska-Daszkiewicz, R. M. Pal, Stalowa Wola-Lublin 2008, ISBN: 978-83-86916-27-3, s. 115-136) (Głosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r. (III CZP 101/08), *Orzecznictwo Sądów Polskich*, 2009, z. 10, ISSN: 0867-1850, s. 738-743; *Aspekty intertemporalne realizacji roszczeń odszkodowawczych z tytułu wadliwych decyzji administracyjnych*, *Przegląd Prawa Publicznego*, 2012, nr 4, ISSN: 1896-8996; s. 51-71);

- w ujęciu podmiotowym (*Odpowiedzialność odszkodowawcza związków wyznaniowych jako podmiotów wykonujących władzę publiczną* (Studia z Prawa Wyznaniowego, ISSN: 2081-8882, t. 10 (2007), s. 161-189); *Odpowiedzialność publicznego zakładu opieki zdrowotnej za szkody będące następstwem poczęcia lub urodzenia się dziecka* (w: *Ochrona dziecka w prawie publicznym*, red. M. Bartnik, M. Bielecki, J. Parchomiuk, B. Ulijasz; Tomaszów Lub.-Lublin 2008, ISBN: 978-83-924970-2-8, s. 249-276); *Odpowiedzialność odszkodowawcza Skarbu Państwa za niezapewnienie jednostce samorządu terytorialnego środków na realizację jej zadań* (w:) *Dziesięć lat reformy ustrojowej administracji publicznej w Polsce*, red. J. Parchomiuk, B. Ulijasz, E. Kruk, Warszawa 2009, ISBN: 978-83-7601-323-7, s. 392-405); *Szczególny reżim odpowiedzialności*

odszkodowawczej urzędników jako remedium na patologie w administracji publicznej? (w: *Patologie w administracji publicznej*, red. P. J. Suwaj, D. R. Kijowski, Warszawa 2009, ISBN: 978-83-7601-628-3, s. 840-857).

Godzi się zauważyć, że oprócz opracowania z 2007 r. oraz licznych artykułów Habilitant wraz z prof. Ewą Bagińską był współautorem monografii pt. *Odpowiedzialność odszkodowawcza w administracji, System prawa administracyjnego*. Tom 12, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, (wyd. C.H. Beck; wyd. I, Warszawa 2010, wyd. II, Warszawa 2016). W ramach wyżej wymienionego opracowania dr Jerzy Parchomiuk przygotował zagadnienia dotyczące m.in.: charakteru prawnego odpowiedzialności za działania legalne; ewolucji zasad odpowiedzialności za działania legalne; tendencji rozwojowych w zakresie indemnizacji szkód legalnych; konstytucyjnych podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu szkód wyrządzonych zgodnym z prawem działaniem administracji publicznej; publicznego prawa podmiotowego do odszkodowania z tytułu szkód wyrządzonych legalnym działaniem administracji publicznej.

Drugim nurtem badawczym podejmowanym w działalności naukowej Habilitanta jest tematyka związana z nadużyciem prawa w prawie administracyjnym. W ramach tego obszaru badań, na szczególną uwagę zasługuje monografia habilitacyjna, której szczegółowa ocena przedstawiona została w I punkcie recenzji. Oprócz wspomnianego opracowania dr Jerzy Parchomiuk opublikował szereg mniejszych publikacji naukowych, stanowiących prezentację wstępnych wyników badań. Opracowania te dotyczyły w szczególności takich zagadnień jak:

- podstawy aksjologiczne koncepcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym (*Konflikt dóbr i wartości chronionych w prawie administracyjnym na przykładzie nadużycia władztwa planistycznego gminy w: Dobra chronione w prawie administracyjnym*, red. Z. Duniewska, Łódź 2014, ISBN: 978-83-7969-463-1, ss. 341-364; *Ochrona zaufania w relacjach horyzontalnych w prawie administracyjnym*, w: *Sprawiedliwość i zaufanie do władz publicznych w prawie administracyjnym*, red. M. Stahl, M. Kasiński, K. Wlazlak, Warszawa 2015, ISBN: 978-83-264-8257-1, s. 288-315; *Zasada dobrej wiary w prawie administracyjnym na przykładzie niemieckiej koncepcji przepadku uprawnień (Verwirkung)* w: *Służąc dobru wspólnemu*, red. E. Kulak-Krzysiak, J. Parchomiuk, Lublin 2016, ISBN: 978-83-8061-263-1, s. 341-361; *Aksjologiczne uwarunkowania koncepcji nadużycia prawa w prawie administracyjnym*, (w:) *Aksjologia prawa administracyjnego*. Tom 1, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, ISBN: 978-83-8107-266-3, s. 143-157; *Konstrukcja nadużycia prawa w kontekście zasad ogólnych prawa administracyjnego*, (w:) *Zasady w prawie administracyjnym. Teoria, praktyka, orzecznictwo*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A.

Krakąta, Warszawa 2017, ISBN: 978-83-8107-768-2, s. 84-102; *The Protection of Legitimate Expectations in Administrative Law: a Horizontal Perspective*, Baltic Journal of Law & Politics, ISSN 2029-0454, vol. 10 (2017), no 2; s. 1-25);

- nadużycie praw procesowych w prawie administracyjnym (*Koncepcja nadużycia procedury w prawie administracyjnym*, (w:) *Jednostka wobec władczej ingerencji administracji publicznej*, tom 2, red. E. Wójcicka, Częstochowa 2013, ISBN: 978-83-7455-363-6, ss. 42-51; *Abuse of Procedural Rights in Administrative Law*, w: *Collection of Papers from the International Academic Conference Bratislava Legal Forum 2015*, Bratislava 2015, ISBN: 978-80-7160-411-2, ss. 683-696; *Nadużycie praw procesowych w prawie administracyjnym z perspektywy Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka*, w: *Europejska konwencja o ochronie praw człowieka - praktyka stosowania i funkcjonowanie w przestrzeni europejskiej*, red. M. Haczkowska, F. Tereskiewicz, Opole 2016, ISBN: 978-83-65235-43-5, s. 117-134; *Przesłanka potrzeby ochrony prawnej jako instrument przeciwdziałania nadużyciu prawa do skargi w niemieckim postępowaniu sądownoadministracyjnym*, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, ISSN: 1734-803X, 2016, z. 6, s. 151-165);

- nadużycie praw podmiotowych przez jednostkę (*Wpływ koncepcji nadużycia prawa na administracyjnoprawny status jednostki*, w: *Jednostka wobec działań administracji publicznej*, red. E. Ura, E. Feret, S. Pieprzny, Rzeszów 2016, ISBN: 978-83-65293-09-1, s. 192-207; *Wpływ koncepcji nadużycia prawa podmiotowego w prawie Unii Europejskiej na orzecznictwo polskich sądów administracyjnych*, w: *Europeizacja prawa publicznego – zagadnienia systemowe*, red. E. Wójcicka, B. Przywora, M. Makuch, Częstochowa 2015, ISBN: 978-83-7455-485-5, s. 175-192; *The German Concept of Verwirkung as a Legal Remedy Against Political Extremism?*, w: *Manifestations of Extremism, Ethnic and Religious Intolerance. Collection of Papers from the International Academic Conference Bratislava Legal Forum 2016*, ISBN: 978-80-7160-425-9, red. M. Lenhart, J. Andrasko, J. Hamulak, Bratislava 2016; s. 27-37; *Nadużycie prawa do informacji publicznej*, (w:) *Jawność w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2015, ISBN: 978-83-264-3482-2, s. 531-550);

- nadużycie kompetencji dyskrejonalnych oraz form działania przez organy administracji publicznej (*Nadużycie władztwa planistycznego gminy*, Samorząd Terytorialny, ISSN: 0867-4973, 2014, nr 4, s. 22-37; *Wolność wyboru i nadużycie formy realizacji zadań publicznych*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2017, ISBN: 978-83-8092-770-4, s. 541-558).

Trzecim obszarem zainteresowań naukowych Habilitanta jest tematyka szeroko rozumianego wywłaszczenia i innych publicznoprawnych ograniczeń własności. Zagadnienia te dr J. Parchomiuk analizował w aspekcie podstawowych konstytucyjnych i międzynarodowych standardów prawnych ochrony własności, jak również w aspekcie bardziej szczegółowych zagadnień – zwrotu wywłaszczonych nieruchomości oraz szczególnych trybów pozbawienia własności na potrzeby realizacji publicznych inwestycji infrastrukturalnych (*Standardy prawne w zakresie wywłaszczenia w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka* (Roczniki Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL, ISSN: 1896-6365, 2006, t. II, z. 1, s. 167-184); *Publicznoprawne ograniczenia własności we współczesnym demokratycznym państwie prawa* (w:) *Nowe kierunki działań administracji publicznej w Polsce i Unii Europejskiej*, red. P. Chmielnicki, A. Dybała, Warszawa 2009, ISBN: 978-83-7620-208-2, s. 339-353; *Charakter prawny roszczenia o zwrot wywłaszczonej nieruchomości* (Samorząd Terytorialny, 2008, nr 1-2, ISSN: 0867-4973, s. 138-153); *Zwrot nieruchomości wywłaszczonych lub przejętych pod budowę dróg publicznych* (Przegląd Prawa Publicznego, ISSN: 1896-8996, 2008, nr 2, s. 62-87); *Uproszczone procedury realizacji publicznych inwestycji infrastrukturalnych a ochrona praw jednostki* (w:) *Przestrzeń i nieruchomości jako przedmiot prawa administracyjnego. Publiczne prawo rzeczowe*, red. I. Niżnik-Dobosz, Warszawa 2012, ISBN: 978-83-7620-858-9, s. 339-369); *Przesłanki dopuszczalności ograniczeń własności zabytków w świetle konstytucyjnych i konwencyjnych standardów ochrony własności* (Roczniki Nauk Prawnych, ISSN: 1507-7896, vol. 27, no 3 (2017), s. 63-89).

Czwarty obszar zainteresowań naukowych Habilitanta obejmuje zagadnienia związane z problematyką sądowej kontroli administracji publicznej. (*Glosa do wyroku NSA z dnia 7 września 2011 r., sygn. akt I OSK 422/11* (Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, ISSN: 1734-803X, 2012, z. 3; s. 185-194); *Problematyka emerytur pomostowych w orzecznictwie sądów administracyjnych*, Praca i Zabezpieczenie Społeczne, ISSN: 0032-6186, 2013, nr 2, s. 24-33; *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 sierpnia 2012 roku, II GSK 1779/11* (Przegląd Prawa Publicznego, ISSN: 1896-8996, 2013, nr 4, ss. 95-104; *Granice rozpoznania i orzekania sądu administracyjnego w sprawach kontroli uchwał organów jednostek samorządu terytorialnego* (Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego, ISSN: 1734-803X, 2013, z. 6; ss. 52-72); *Odwołania do Ewangelii w orzeczeniach sądów administracyjnych* (w: *Veritatem in caritate. Księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Księdza Biskupa Profesora Jana Śrutwy*, red. ks. bp W. Depo, ks. bp M. Leszczyński, ks. T. Guz, P. Marzec, Lublin 2011, ISBN: 978-83-7702-182-8,

s. 1017-1025). Na uwagę zasługuje fakt, że Habilitant opisując zagadnienia związane z sądownictwem administracyjnym umiejętnie łączy pracę naukową z działalnością orzeczniczą jako asesor sądowy w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Lublinie.

Przedstawione do oceny publikacje Habilitanta cechują się różnorodnością tematyczną, co dowodzi, że nie ogranicza się On tylko do wybranego obszaru badawczego, ale poświęca swoją uwagę różnym zagadnieniom nadawczym z zakresu szeroko pojmowanego prawa administracyjnego.

Oceniając przedstawiony dorobek naukowy dr Jerzego Parchomiuka należy uznać, że jest on obszerny i w mojej ocenie stanowi znaczący wkład Habilitanta w rozwój dziedziny naukowej – „prawo”. Publikacje Habilitanta cechują się różnorodnością przyjętych form, gdyż wykorzystane zostały formy wypowiedzi prawniczej prezentujące szerokie spectrum, jak komentarz, artykuł, glosa czy rozdział w pracy zbiorowej. Przygotowane przez Habilitanta monografie oraz rozdziały w monografiach były publikowane w takich wydawnictwach jak C. H. Beck, Wolters Kluwer, Wydawnictwo KUL. Z kolei artykuły naukowe były publikowane w takich czasopismach jak: znajdujące się w bazie ERIH: *Baltic Journal of Law & Politics*, *Roczniki Nauk Prawnych KUL*; znajdujące się na liście B ogłoszonej przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego: „*Law and Forensic Science*”, „*Niepełnosprawność i rehabilitacja*”, „*Orzecznictwo Sądów Polskich*”, „*Praca i Zabezpieczenie Społeczne*”, „*Przegląd Sejmowy*”, „*Samorząd Terytorialny*”, „*Studia z Prawa Wyznaniowego*”, „*Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego*”. Ranga zarówno wydawnictw prac zbiorowych, jak też artykułów pozwala na stwierdzenie, że Habilitant wybiera miejsca publikacji uznane, czytane oraz dające możliwość pogłębionej dyskusji naukowej.

Na ocenę dorobku składają się również inne elementy, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Zauważyć należy, że:

- Habilitant w przedłożonej dokumentacji wskazał, że kierował projektem badawczym: „*Nadużycie i obejście prawa w prawie administracyjnym (Abuse of rights in administrative law)*”; Narodowe Centrum Nauki, konkurs Opus; nr projektu: 2015/17/B/HS5/00430. Brał również udział w projekcie badawczym w charakterze wykonawcy: „*Prawne formy działania wojewódzkiego konserwatora zabytków*” (Narodowe Centrum Nauki, konkurs Opus; nr projektu: 2015/19/B/HS5/02525 - kierownik: dr hab. T. Sienkiewicz);

- Habilitant w swoim dorobku naukowym posiada publikacje naukowe w czasopismach znajdujących się na liście European Reference Index for the Humanities;
- Habilitant podał indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS) na poziomie 1.
- Habilitant otrzymał nagrodę indywidualną Rektora KUL za wyróżniającą się rozprawę doktorską.

Odnotować należy, że Habilitant nie przedstawił sumarycznego *impact factor* publikacji naukowych według Journal Citation Reports (JCR) zgodnie z rokiem opublikowania jak również nie przedstawił liczby cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS).

W świetle powyższych uwag należy uznać, że w ramach innych osiągnięć naukowych pozytywnie należy ocenić ilość i jakość publikacji naukowych, nieco gorzej wypada ocena według pozostałych kryteriów określonych w przywołanym rozporządzeniu. Mimo to ogólna ocena pozostałej działalności naukowej jest pozytywna. Podsumowując, opisany jako pozostały dorobek publikacyjny, tak pod względem ilościowym jak i jakościowym, uznają za znaczący w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

III. Ocena osiągnięć dr Jerzego Parchomiuka w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Z informacji przedstawionych przez Habilitanta zamieszczonych w załączniku nr 4 dotyczącego dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej wynika, że dr Jerzy Parchomiuk prowadzi zajęcia dydaktyczne w ramach zatrudnienia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim:

- na WZNPiE KUL w Tomaszowie Lubelskim (w latach 2006-2014) z przedmiotów: postępowanie administracyjne, publiczne prawo gospodarcze, odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej, wywłaszczenie nieruchomości, prawo finansowe; prawo gospodarcze Unii Europejskiej.
- na WPPKiA KUL w Lublinie (od lutego 2014 r.) z przedmiotów: postępowanie administracyjne i sądownictwo administracyjne, sądownictwo administracyjne.
- na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL w Lublinie (rok akademicki 2015/16) z przedmiotu podstawy prawa administracyjnego.

W ramach działalności organizacyjnej na WPPKiA KUL Habilitant od 1 października 2015 r, do chwili obecnej pełni obowiązki Członka Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia. Jest także opiekunem praktyk studenckich dla kierunku prawo oraz wydziałowym koordynatorem praktyk studenckich.

W przeszłości pełnił funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim Pana mgr Krzysztofa Pytera (tytuł rozprawy: „Prawne aspekty organizmów genetycznie modyfikowanych w Polsce”; promotor: dr hab. Maciej Rudnicki, prof. KUL). Habilitant był także autorem opinii prawnych sporządzanych na zlecenie Kancelarii Sejmu RP do projektów ustaw: o zmianie ustawy o drogach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Sejm RP VI Kadencji, Druk sejmowy nr 562); o zmianie ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw” (Sejm RP VI Kadencji, Druk sejmowy nr 671).

Oceniając osiągnięcia Habilitanta w zakresie popularyzacji nauki wskazać należy, że jest to osoba dobrze rozpoznawana w środowisku naukowym. Pan dr Jerzy Parchomiuk brał bowiem czynny udział w licznych konferencjach naukowych szczegółowo opisanych w pkt 2.9 Załącznika nr 4 (s. 8-11). W przypadku konferencji międzynarodowych Habilitant wygłosił następujące referaty w języku angielskim:

- *Abuse of Procedural Rights in Administrative Law*, wygłoszony na konferencji: “Bratislava Legal Forum 2015”, Bratysława, organizator: Comenius University, 9-10 października 2015 r., sekcja: “Fair Trial – Patterns, Guarantees and the Human Rights Dimension”;
- *The German Concept of Verwirkung as a Remedy Against Political Extremism?*, wygłoszony na konferencji: “Bratislava Legal Forum 2016”, Bratysława, Comenius University, 21-22 października 2016 r., sekcja: “Manifestations of Extremism, Ethnic and Religious Intolerance”;
- *Can Abuse of Rights Be a Fundament of Administrative Punishment?*, wygłoszony na konferencji: “Days of Law 2017”, Brno, Masaryk University, 9-10 listopada 2017 r., sekcja: “Liability for Offenses (According to the New Legal Regulation”;
- *Prohibition of Abuse of Procedural Rights: an Obstacle to or a Guarantee for Fair Trial? The Experience under the Case Law of Polish Administrative Courts*, wygłoszony na konferencji: “Bratislava Legal Forum 2018”, Bratysława, Comenius University, 22-23 lutego 2018 r., sekcja: “Judicial Decision-Making: Guarantees of and Obstacles to Fair Trial”.

W przypadku konferencji krajowych zgodnie z przedłożoną dokumentacją Habilitant wygłosił następujące referaty:

- *Odpowiedzialność publicznego zakładu opieki zdrowotnej za szkody będące następstwem poczęcia lub urodzenia się dziecka*, wygłoszony na konferencji: „Ochrona dziecka w prawie publicznym”, Tomaszów Lubelski, 25 maja 2007 r., organizator: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II;
- *Zasady odpowiedzialności odszkodowawczej administracji za tzw. „szkody legalne”*, wygłoszony na konferencji: „Odpowiedzialność w administracji”, Jedlnia Letnisko, 25-27 maja 2008 r., organizator: Stowarzyszenie Edukacji Administracji Publicznej;
- *Ewolucja zasad odpowiedzialności za wadliwe decyzje administracyjne w Kodeksie postępowania administracyjnego i Kodeksie cywilnym*, wygłoszony na konferencji: „Kodyfikacja postępowania administracyjnego (na 50-lecie uchwalenia KPA)”, Sieniawa, 24-27 maja 2009 r., organizator: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie;
- *Uprozczone procedury realizacji publicznych inwestycji infrastrukturalnych a ochrona praw jednostki*, wygłoszony na konferencji: „Przestrzeń i nieruchomości jako przedmiot prawa administracyjnego”, Rzeszów, 2 czerwca 2011 r., organizator: Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie;
- *Polski model odpowiedzialności odszkodowawczej w administracji*, wygłoszony na konferencji: „Odpowiedzialność administracji i w administracji”, Łódź, 21 listopada 2012 r., organizator: Uniwersytet Łódzki;
- *Koncepcja „nadużycia procedury” w prawie administracyjnym*, wygłoszony na konferencji: „Ochrona praw i wolności jednostki wobec władczej ingerencji administracji publicznej – stan obecny i wyzwania”, Częstochowa, 9 maja 2013 r., organizator: Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie;
- *Kolizja dóbr i wartości prawnie chronionych w prawie administracyjnym na przykładzie nadużycia władztwa planistycznego gminy*, wygłoszony na konferencji: „Dobra chronione w prawie administracyjnym”, Łódź, 20 listopada 2013 r., organizator: Uniwersytet Łódzki;
- *Nadużycie prawa do informacji publicznej*, wygłoszony na konferencji: „Jawność działania samorządu terytorialnego”, Katowice, 13-14 marca 2014 r., organizator: Uniwersytet Śląski;

- *Ochrona zaufania w relacjach horyzontalnych w prawie administracyjnym*, wygłoszony na konferencji: „Sprawiedliwość i zaufanie do władz publicznych w prawie administracyjnym”, Łódź, 26 listopada 2014 r., organizator: Uniwersytet Łódzki;
- *Podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej za tzw. „szkody legalne”*, wygłoszony na konferencji: „Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej”, Warszawa, 21 maja 2015 r., organizator: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- *Wpływ koncepcji nadużycia prawa podmiotowego w prawie UE na orzecznictwo polskich sądów administracyjnych*, wygłoszony na konferencji: „Europeizacja prawa publicznego – aktualne problemy i nowe wyzwania”, Częstochowa, 27 maja 2015 r., organizator: Akademia Jana Długosza;
- *Nadużycie praw procesowych w prawie administracyjnym z perspektywy Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka*, wygłoszony na konferencji: „Europejska konwencja o ochronie praw człowieka – nowe perspektywy i nowe wyzwania”, Opole, 30 września 2015 r., organizator: Politechnika Opolska;
- *Wznowienie postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego lub tytułu naukowego*, wygłoszony na konferencji: „Stosowanie KPA w szkolnictwie wyższym”, Lublin, 11 grudnia 2015 r., organizator: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej;
- *Wolność wyboru formy i nadużycie formy realizacji zadań publicznych*, wygłoszony na konferencji: „Sposoby realizacji zadań publicznych”, Katowice, 10-11 marca 2016 r., organizator: Uniwersytet Śląski;
- *Wpływ koncepcji nadużycia prawa na administracyjnoprawny status jednostki*, wygłoszony na konferencji: „Jednostka wobec działań administracji publicznej”, Arłamów, 15-17 maja 2016 r., organizator: Uniwersytet Rzeszowski;
- *Koncepcja nadużycia prawa w kontekście zasad ogólnych prawa administracyjnego*, wygłoszony na konferencji: „Zasady a prawo administracyjne”, Łódź, 23 listopada 2016 r., organizator: Uniwersytet Łódzki;
- *Efektywność ochrony prawnej w postępowaniu sądowoadministracyjnym a problem nadużycia prawa do skargi*, wygłoszony na konferencji: „Efektywna ochrona prawna jednostek. Uwarunkowania, wyzwania, perspektywy”, Częstochowa, 24 maja 2017 r., organizator: Akademia im. Jana Długosza.

Oceniając dorobek Habilitanta w obszarze dydaktyki, popularyzacji nauki oraz współpracy międzynarodowej zgodnie z kryteriami wskazanymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zauważyć należy, że:

- Habilitant nie przedstawił informacji o uczestnictwie w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych;
- Habilitant nie przedstawił informacji o odbyciu stażu w zagranicznych i krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich;
- Habilitant nie przedstawił informacji o udziale w konsorcjach i sieciach badawczych;
- Habilitant nie przedstawił informacji o udziale w zespołach eksperckich i konkursowych;
- Habilitant nie przedstawił informacji, by kierował projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych;
- Habilitant nie wskazał, by był członkiem międzynarodowych lub krajowych organizacji i towarzystw naukowych;
- Habilitant nie wskazał, by recenzował projekty międzynarodowe lub krajowe;
- Habilitant nie przedstawił również informacji by brał udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism.

Uwzględniając kryteria oceny dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej określone w rozporządzeniu, należy dorobek ten uznać za niewielki. Wprawdzie Habilitant ma duże doświadczenie dydaktyczne oraz brał aktywny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, jednak brak jest jakiegokolwiek aktywności Habilitanta w obszarze współpracy międzynarodowej. Z uwagi na specyfikę dyscypliny naukowej, w ramach której aktywny jest dr Jerzy Parchomiuk, należy uznać, że fakt ten generalnie nie wpływa obciążająco na ogólną ocenę całokształtu dorobku.

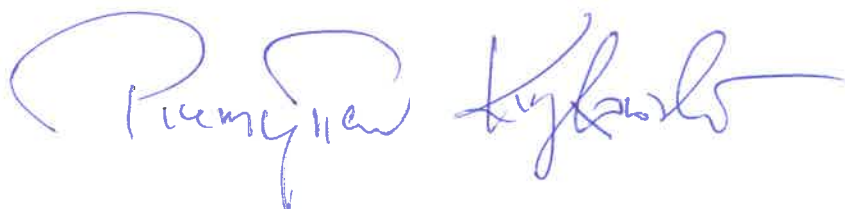
KONKLUZJA

Podsumowując powyższe, uważam iż Habilitant spełnia niezbędne wymagania stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo. Monografia pt. *Nadużycie prawa w prawie*

administracyjnym spełnia wymogi w zakresie osiągnięcia naukowego i posiada cechy pozwalające uznać ją za dzieło stanowiące istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawo, zwłaszcza prawa administracyjnego. W pozostałych obszarach dr Jerzy Parchomiuk także spełnia większość - możliwych do spełnienia przez prawnika - szczegółowych kryteriów oceny sformułowanych w przepisach rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Biorąc powyższe pod uwagę wyrażam przekonanie, iż dorobek badawczy, publikacyjny, dydaktyczny oraz organizatorski dr Jerzego Parchomiuka spełnia zasadnicze standardy art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz standardy wskazane w przywołanym rozporządzeniu. Dlatego też, zgodnie z art. 18a ust. 7 ustawy wnioskuję o dopuszczenie Habilitanta do dalszego procedowania w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych.

UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI
w Olsztynie
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
10-702 Olsztyn, ul. Warszawska 98
Tel. 89 524 64 70. fax 89 535 15 97

16.01.2017